

MÅL OG PRIORITERINGER FOR STRAFFESAKS- BEHANDLINGEN VED STATSADVOKATEMBETENE – 2004

I. INNLEDNING

Rundskrivet omfatter straffesaksbehandlingen ved de regionale statsadvokatembetene og Økokrim. Rundskrivet må sammenholdes med de andre sentrale styringsdokumentene:

- ∞ St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 11-22, 88-99 og 117-120
- ∞ Budsjett-innst. S. nr. 4 (2002-2003) side 8-14, 42-46 og 49
- ∞ Justisdepartementets tildelingsbrev til den høyere påtalemyndighet for 2004¹
- ∞ Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for straffesaksbehandlingen i politiet (rundskriv nr. 1/2004 av 23. februar 2004)
- ∞ Justisdepartementets tildelingsbrev til Politidirektoratet for 2004²
- ∞ Politidirektoratets disponeringsskriv for 2004 til politi- og lensmannsetaten³

De deler av departementets tildelingsbrev til den høyere påtalemyndighet som gjelder straffesaksbehandlingen, er utarbeidet i samråd med riksadvokaten. Det har vært dialog mellom riksadvokaten og Politidirektoratet om de deler av disponeringsskrivet til politi- og lensmannsetaten som har betydning for straffesaksbehandlingen, og om disponeringsskrivet til Økokrim. På samme måte har riksadvokaten forelagt dette rundskrivet for departementet og direktoratet.

Riksadvokatens mål og prioriteringer for Økokrim er samlet i et eget avsnitt, jf. pkt. VI nedenfor.

II. HOVEDMÅL, HOVEDUTFORDRING, PRIORITERING OG RAPPORTERING

Et hovedmål for politiet og påtalemyndigheten er å bidra til å redusere kriminaliteten.⁴ Påtalemyndighetens ansvarsområde er som kjent straffesaksbehandlingen. Statsadvokatene skal gjennom fagledelsen av straffesaksbehandlingen i politiet og egen straffesaksbehandling bidra til at målet nås.

¹ Brev av 22. desember 2003 om statsbudsjettet 2004 – kap. 445 Den høyere påtalemyndighet – tildeling av bevilgning

² Justisdepartementets brev av 6. januar 2004 til Politidirektoratet – Statsbudsjettet 2004 – kap. 440, 441, 442, 445, 448 – tildeling av bevilgning

³ Politidirektoratets brev av 9. januar 2004 – disponeringsskrivet for 2004, Politi- og lensmannsetaten

⁴ St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 117

Regjeringen angir hovedutfordringen for den høyere påtalemyndighet i 2004 som ”å fortsette arbeidet med å gjøre straffesaksbehandlingen raskere og mer effektiv, men uten at dette går på bekostning av kvalitet og rettssikkerhet”.⁵

I St. prp. nr. 1 (2003-2004) fremholder regjeringen at kvalitet og hurtighet i straffesaksbehandlingen har vesentlig betydning for å opprettholde og ytterligere styrke politiets og påtalemyndighetens tillit og omdømme blant publikum.⁶

Statsadvokatene må innrette virksomheten slik at det blir god balanse mellom de ulike virksomhetsområdene (straffesaksbehandling, fagledelse og utadrettet virksomhet). Det vises til St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119. Fristreglene for aktorater må selvsagt overholdes, men for øvrig må statsadvokatembetene sørge for at det både blir plass til annen straffesaksbehandling og forhåndsplanlagte tiltak i fagledelsen. Som også fremholdt av departementet i tildelingsbrevet for 2004,⁷ kan dette føre til at aktorater uten frist må berammes senere enn retten ønsker, fordi statsadvokatene må sørge for at aktoratene ikke hopper seg opp på en slik måte at det i for stor grad går ut over andre oppgaver. I brev av 17. juli 2003 har riksadvokaten underrettet lagmannsrettene om dette. Riksadvokaten vil for øvrig peke på betydningen av at man så tidlig som mulig søker å få oversikt over når fristsaker kan forventes berammet.

For 2004 skal årsrapporten til riksadvokaten bestå av tre deler, en regnskapsrapport, en VP-rapport med angivelse av avvik, og en tilleggsrapport med utfyllende statistikk og kommentarer til straffesaksavviklingen og fagledelsen. Rapporten skal forligge innen 20. januar 2005, jf. departementets tildelingsbrev pkt. 4.2.1.

III. STRAFFESAKSBEHANDLINGEN VED DE REGIONALE STATSADVOKATEMBETENE

1. Generelle mål

Departementet og riksadvokaten har i fellesskap fastsatt disse mål for straffesaksbehandlingen ved statsadvokatembetene:

- ∞ høy kvalitet
- ∞ kort saksbehandlingstid
- ∞ adekvat reaksjon

Embetslederen har ansvaret for at statsadvokatembetet når målene.

2. Høy kvalitet

Høy kvalitet i statsadvokatenes straffesaksbehandling er et ufravikelig krav.⁸

Beviskravet ligger også fast: For å ta ut tiltale må påtalemyndigheten være overbevist om siktedes straffeskyld, og den må være av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten.

Embetene bør i 2004 videreutvikle rutiner og metoder for å opprettholde høy kvalitet ved statsadvokatenes påtaleavgjørelser og irettføring. Det er videre viktig å sikre

⁵ Proposisjonen side 117

⁶ Se bl.a. proposisjonen side 89 og 119

⁷ Tildelingsbrevet side 6

⁸ St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119

ensartet praksis hos statsadvokatene. Enkle tiltak – som flere av embetene benytter – er at prinsipielle eller vanskelige saker behandles av mer enn én statsadvokat og/eller drøftes i plenum, at gode eksempler på avgjørelser eller fremgangsmåter tas vare på og distribueres, og at det avholdes fagmøter. Etter hvert som embetene har blitt større, økes behovet for planmessige og strukturerte tiltak for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten.

Riksadvokaten understreker at kravet om høy kvalitet må være styrende også ved vurderingen av om det skal oppnevnes politijurist som aktor. Det er embetslederens ansvar å sikre at statsadvokatembetets ”aktoratressurs” blir brukt på de ”riktige sakene”, dvs. de saker som ut fra alvor, kompleksitet og prinsipiell betydning bør irettesføres av en statsadvokat. Videre er det en forutsetning at den politijurist som oppnevnes, er tilstrekkelig kvalifisert.

Påtalemyndigheten har et særlig ansvar for å bidra til rettsutviklingen på strafferettens og straffeprosessens område. Dette innebærer at egnede saker som reiser prinsipielt viktige spørsmål må bringes inn for Høyesterett. I praksis vil hovedansvaret for dette ligge hos statsadvokatene. I Budsjett-innst. S. nr. 4 (2002-2003) uttaler Justiskomiteen om straffenivået:

”Komiteen ser et behov for at Høyesterett får seg forelagt et tilstrekkelig antall prinsipielle straffeutmålingssaker slik at man her kan få avklaringer som vil bidra til bedre rettsenhet. Komiteen understreker den viktige rolle Høyesterett har til å bestemme straffenivået innenfor de ofte vide strafferammer. Antallet anker fra påtalemyndigheten til Høyesterett har imidlertid gått betydelig ned etter at to-instansreformen ble innført. Komiteen anser det nødvendig at påtalemyndigheten benytter seg av muligheten til å få prøvet straffenivået for vår øverste domstol.”

Høyesterett behandlet 107 straffesaker i avdeling i 2003. Riksadvokaten antar at dette vil være et hensiktsmessig totalvolum for straffesaker i den øverste domstol, men påtalemyndighetens andel av ankene bør heves.

3. Kort saksbehandlingstid

Hovedutfordringen i 2004 er å gjøre straffesaksbehandlingen raskere og mer effektiv, men uten at dette går på bekostning av kvaliteten, jf. pkt. II ovenfor.

Departementet og riksadvokaten har i fellesskap fastsatt disse mål for statsadvokatenes saksbehandlingstid, også for 2004:⁹

- ∞ Der påtalekompetansen ligger hos statsadvokaten, skal påtalevedtaket i 90 % av sakene være truffet senest 30 dager etter at saken kom inn til statsadvokatembetet. Innen samme frist skal saken være oversendt riksadvokaten når påtalekompetansen ligger her.
- ∞ Klager over påtaleavgjørelser truffet av politiet skal i 90 % av sakene være avgjort senest 30 dager etter at saken kom inn til statsadvokatembetet.

Statsadvokatembetene må ha rutiner som sikrer at fremdriften i sakene følges opp.

Det skal i årsrapporten for 2004 – som tidligere år – redegjøres for måloppnåelsen for påtalesaker og klagesaker.¹⁰ Riksadvokaten anbefaler at saksbehandlingstiden beregnes

⁹ Jf. også St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119

¹⁰ Jf. definisjonen av ”påtalesak” og ”klagesak” i skjemaet for årsrapportering for 2003

fortløpende gjennom året. For de embeter som ikke ser seg i stand til dette, skal rapporteringen bygge på manuell registrering i minst to, antatt representative, måneder. Som saksbehandlingstid regnes perioden fra saken kom inn til embetet (journaldato inn) til saken ble ekspedert ut med avgjørelse (journaldato ut). Både gjennomsnittlig saksbehandlingstid og prosentvis måloppnåelse skal angis. Restanserapporteringen vil bli som for 2003.

4. Adekvat reaksjon

Statsadvokatene skal i 2004 vie reaksjonsspørsmålet særlig oppmerksomhet på følgende områder ved utførelsen av egne aktorater og ved vurderingen av om rettsmidler skal anvendes:¹¹

- ∞ Drap
- ∞ Trusler og vold mot vitner og andre aktører i straffesaker
- ∞ Voldtekt og grove seksualforbrytelser mot barn
- ∞ Ran
- ∞ Internasjonal og organisert kriminalitet
- ∞ Anvendelsen av bestemmelsene om særreaksjoner
- ∞ Inndragning
- ∞ Bruk av "strafferabatt" ved tilståelser, jf. straffeloven § 59 annet ledd

Riksadvokaten understreker det kriminalpolitiske mål at straffbare handlinger ikke skal lønne seg. Gjerningspersoner må derfor fratas utbyttet av straffbare handlinger gjennom aktiv bruk av inndragningsreglene der lovens vilkår er til stede.¹² I St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 90 uttaler regjeringen:

"Arbeidet med inndragning må gis vesentlig økt oppmerksomhet for å oppnå bedre resultater. Regelen om utvidet inndragning må også tas i bruk når det er grunnlag for det. Området for slik inndragning har blitt ytterligere utvidet ved økning i strafferammen i seriesaker og for organisert kriminalitet i 2003."

I tildelingsbrevet til den høyere påtalemyndighet side 8 skriver departementet:

"Det er et sentralt kriminalpolitisk mål at kriminalitet ikke skal lønne seg. I det kommende år skal det skje en merkbar økning i innsatsen for å oppspore og inndra utbytte av straffbar virksomhet. Antall inndragningskrav er den beste indikator på en økt innsats. Også den høyere påtalemyndighet må ha særlig fokus på dette i 2004."

Riksadvokaten ber statsadvokatene være særlig oppmerksom på spørsmålet om inndragning både ved påtaleavgjørelse og iretteføring, slik at inndragningskrav blir fremmet der loven gir adgang til det. Det vises også til omtalen av inndragning i pkt. IV 3 om fagledelse og i mål og prioriteringsrundskrivet om straffesaksbehandlingen i politiet (rundskriv 1/2004 av 23. februar 2004) pkt. III 5.

Riksadvokaten minner om endringen i straffeloven § 62 ved lov 10. januar 2003 nr. 2. Endringen innebærer at felles frihetsstraff ved konkurrans kan utgjøre inntil det dobbelte av den høyeste straff som er lovbestemt for noen av de aktuelle forbrytelser eller forseelser. Det fremgår av forarbeidene¹³ at "formålet er å gi et signal om straffskjerpelse, når flere handlinger pådømmes samtidig, særlig ved vinnings-, volds- og seksuallovbrudd".

¹¹ Jf. også St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119

¹² Se også side 119 og disponeringsskrivet side 8.

¹³ Ot.prp. nr. 109 (2001-2002) side 43

Videre minner en om endringene ved lov 4. juli 2003 nr. 78. Her ble det blant annet tatt inn i straffeloven § 61 første ledd en generell bestemmelse om dobbelt strafferamme ved gjentakelse. Formålet er særlig å skjerpe straffen ved gjentatte vinnings- volds- og seksuallovbrudd, først og fremst for ”de mest iherdige gjengangerne”.¹⁴ Samtidig ble det innført en ny § 60a som forhøyer strafferammen dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert, kriminell gruppe.

Ordningen med strafferabatt ved tilståelser (jf. straffeloven § 59 annet ledd) og ved forklaringer som i vesentlig grad bidrar til oppklaring, skal brukes aktivt. Det vises til de retningslinjer for praktiseringen som tidligere er gitt.¹⁵ Videre vises til høringsbrev herfra til statsadvokatembetene av 10. november 2003. Etter avsluttet høring tar riksadvokaten sikte på å utarbeide et eget rundskriv med nærmere direktiver på grunnlag av de erfaringer man så langt har vunnet.

IV. FAGLEDELSEN AV STRAFFESAKSBEHANDLINGEN I POLITIET

1. Generelt

Gjennom fagledelsen skal statsadvokatene medvirke til at politidistriktene når de mål som er satt for straffesaksbehandlingen og bidra til at denne både er effektiv og ivaretar hensynet til rettssikkerhet.¹⁶

I Justisdepartementets tildelingsbrev til den høyere påtalemyndighet for 2004 – som er utformet i samråd med riksadvokaten¹⁷ – er det fastsatt at statsadvokatene skal

- ∞ delta i beslutningsprosessen når prioriteringer og mål for straffesaksbehandlingen fastsettes for politidistriktene
- ∞ gi retningslinjer for og følge opp straffesaksbehandlingen i politiet
- ∞ bidra til å heve kompetansen i politiet

I St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119 angis følgende prioritering for statsadvokatenes oppfølging av straffesaksbehandlingen i politiet:

”Det legges særlig vekt på oppfølgingen av saksbehandlingstid – herunder frister for påtaleavgjørelser og hovedforhandlinger – og restanser, og på oppfølgingen av kvaliteten på politiets etterforskning og påtaleavgjørelser. Kvalitetskontrollen skal både omfatte politidistriktenes rutiner for straffesaksbehandlingen (systemkontroll) og et utvalg enkeltsaker (sakskontroll). Statsadvokatene skal også føre tilsyn med at påtalemyndigheten i politiet holder et riktig reaksjonsnivå ved sine påtaleavgjørelser og påstander for domstolene. Bruken av samfunnsstraff og konfliktråd skal følges med oppmerksomhet. Det samme gjelder omfattende eller gjentatt volds- og vinningskriminalitet.”

Embetslederen har ansvaret for at statsadvokatembetet oppfyller kravene til fagledelse.

2. Mål og prioriteringer, resultatoppfølging

¹⁴ Ot.prp. nr. 62 (2002-2003) side 94 og 95. Se også St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 21 og 94. For nærmere omtale av endringen og ytterligere henvisninger til forarbeidene vises til mål og prioriteringsrundskrivet til politiet (rundskriv nr. 1/2004) pkt. III 5.

¹⁵ Se referatet fra statsadvokatmøtet 2001 punkt 11.

¹⁶ Om målene for straffesaksbehandlingen i politiet vises til rundskriv nr. 1/2004

¹⁷ Tildelingsbrevet side 6. Se også St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 119

Statsadvokatene skal delta i beslutningsprosessen når resultatmål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i politidistriktene blir fastsatt. Det er her nødvendig med et godt samarbeid mellom politimesteren, statsadvokaten og Politidirektoratet. I tildelingsbrevet til den høyere påtalemyndighet for 2004 side 6 uttaler departementet:

”De sentralt fastsatte mål for straffesaksbehandlingen i politidistriktene må konkretiseres regionalt og lokalt. Departementet forutsetter at Politidirektoratet og statsadvokatene blir enig om målene for straffesaksbehandlingen i det enkelte politidistrikt. De generelle mål for straffesaksbehandlingen i politiet fremgår av St. prp. nr. 1 (2003-2004), departementets tildelingsbrev til Politidirektoratet ... og riksadvokatens årlige mål- og prioriteringsrundskriv.”

Videre skal statsadvokatene periodisk – minst hvert halvår – kontrollere resultatutviklingen for straffesaksbehandlingen i politidistriktene, sammenholde resultatene med sentrale, regionale og lokale mål, og ved avvik vurdere hva som kan gjøres for å bedre måloppnåelsen. Også i 2004 skal statsadvokatene – som fremholdt i budsjettproposisjonen, jf. sitatet ovenfor – særlig rette oppmerksomheten mot restanseutviklingen og saksbehandlingstiden i politidistriktene. I mange tilfeller vil det være naturlig å samarbeide med Politidirektoratet om tiltak. Riksadvokaten understreker at ansvaret for resultater, resultatoppfølging og tiltak ligger hos politimesteren, men statsadvokaten vil ut fra sin kompetanse, oversikt og erfaring kunne gi vesentlige bidrag til analysen av årsaker til avvik og iverksettelsen av mulige tiltak. Det kan også være nødvendig at statsadvokaten som overordnet påtalemyndighet gir instruks om straffesaksbehandlingen.

De særskilte frister for påtalevedtak i politiet ved forbrytelser mot straffeloven §§ 228 annet ledd og 229 og straffbare handlinger begått av personer under 18 år må følges opp av statsadvokatene.¹⁸ Politiets resultater for 2003 er her ikke tilfredsstillende. Statsadvokatene bør periodisk kontrollere måloppnåelsen i fristsakene, og slike saker bør også være tema på inspeksjoner.

Statsadvokatene bes videre påse at påtalemyndigheten i politiet innretter virksomheten slik at det i saker med frist for hovedforhandling og ankeforhandling (saker med unge lovbrøyttere og saker med varetektsfengsling) møter aktor til den tid retten berammer saken.¹⁹

Riksadvokaten understreker betydningen av god dialog og en hensiktsmessig møtestruktur mellom statsadvokaten og ledelsen av den lokale påtalemyndighet (politimester, visepolitimester, kriminalsjef og påtaleleder).

3. Instruksjon og oppfølging

Statsadvokatene har ansvar for å påse at de instruks som gis av riksadvokaten til påtalemyndigheten i politiet, blir etterlevd. Statsadvokatene kan videre – etter behov – fastsette regionale instruks for straffesaksbehandlingen.

Stedlige inspeksjoner er et viktig tiltak i oppfølgingen av straffesaksbehandlingen i politidistriktene. Det bør legges opp til at alle politidistriktene blir inspisert i 2004. Formålet er både å kontrollere og å veilede. Inspeksjonene skal særlig være rettet mot resultatene i straffesaksbehandlingen, rutinene i straffesaksbehandlingen og utvalgte enkeltsaker. Generelt er det viktig at inspeksjonene konsentreres om områder der distriktet har problemer i straffesaksbehandlingen. Særlig vekt må legges på oppfølgingen av kvalitet og tempo.

¹⁸ Jf. mål- og prioriteringsrundskrivet for straffesaksbehandlingen i politiet (2004) pkt. III 4.

¹⁹ Jf. tildelingsbrevet side 7

Kvalitetskontroll kan for øvrig også gjennomføres på andre måter enn ved inspeksjon, for eksempel ved at statsadvokaten ber om å få innsendt rutinebeskrivelser og utvalgte enkeltsaker til gjennomgåelse. Om resultatoppfølging vises til pkt. IV 2 foran.

Utvidelsen av politijuristenes påtalekompetanse – jf. endringslov 27. november 2003 nr. 125, i kraft 1. april 2004 – gjør at statsadvokatene må vie saker som omfattes av endringen særlig oppmerksomhet. Det er viktig å unngå at endringen medfører svekket kvalitet, og statsadvokaten må påse at det ikke oppstår ulikheter i påtalepraksis mellom politidistriktene. Riksadvokaten har i brev av 27. januar 2004 sendt på høring spørsmål om nye retningslinjer for tildeling av utvidet kompetanse og om det bør gis regler om at enkelte saker skal forelegges for statsadvokaten før påtalevedtak treffes. Det vil bli utarbeidet et rundskriv før lovendringen trer i kraft.

Statsadvokatene må påse at bekjempelse av organisert kriminalitet og kriminelle nettverk for øvrig har nødvendig prioritet i politidistriktene, jf. rundskriv nr. 1/2004 pkt. IV 1 og 2.²⁰ Herunder må statsadvokatene sørge for nødvendig koordinering, slik at det unngås at saker ikke blir tatt fatt i på grunn av uenighet eller uklarhet om hvilket politidistrikt som skal ha ansvaret. Saker som strekker seg over flere statsadvokatregioner, og hvor det synes å være behov for sentralisert etterforskning, skal umiddelbart tas opp med riksadvokaten. Forbedringspotensialet er her betydelig.

I budsjettproposisjonen og tildelingsbrevet bes den høyere påtalemyndighet også om å rette oppmerksomhet mot politiets behandling av saker som gjelder

- ∞ handel med kvinner og barn, jf. blant annet straffeloven § 224 som ble tilføyd ved lov 4. juli 2003 nr. 78²¹
- ∞ seksuelle overgrep mot barn²²
- ∞ etnisk diskriminering og rasistisk motivert trakassering og vold, jf. ordningen med en særskilt utpekt statsadvokat i hver region²³
- ∞ unge lovbrytere, særlig saksbehandlingstid og reaksjonsvalg²⁴

Statsadvokatene bes følge opp de direktiver som er gitt til påtalemyndigheten i politiet om adekvat reaksjon.²⁵ Særlig gjelder dette

- ∞ anvendelsen av samfunnsstraff og konfliktråd, som skal økes.²⁶
- ∞ bruken av inndragningsreglene, herunder bestemmelsen om utvidet inndragning. Det har avgjørende betydning for kriminalitetsbekjempelsen at kriminelle ikke får beholde utbyttet fra straffbare handlinger.²⁷
- ∞ valg av reaksjon og straffepåstand i voldssaker og saker som gjelder gjentatt eller omfattende vinningskriminalitet.²⁸

Statsadvokatene må følge opp de saker som hører under Politiets sikkerhetstjeneste (PST), herunder inspisere de lokale PST-enheter, jf. riksadvokatens rundskriv nr. 3/2002.

²⁰ Se også St. prp. nr. 1 (2003-2004) side 92 og 93

²¹ Proposisjonen side 92 og tildelingsbrevet side 8

²² Proposisjonen side 94 og tildelingsbrevet side 8

²³ Proposisjonen side 99 og tildelingsbrevet side 7

²⁴ Proposisjonen side 95-96 og tildelingsbrevet side 8

²⁵ Jf. mål- og prioriteringsrundskrivet for straffesaksbehandlingen i politiet (rundskriv nr. 2/2004) pkt. III 5.

²⁶ Proposisjonen side 96 og 97 og tildelingsbrevet side 7

²⁷ Proposisjonen side 90, 92, 96 og 119 og tildelingsbrevet side 8

²⁸ Proposisjonen side 94 og 119

Det er viktig at statsadvokatene fortløpende gir faglig veiledning til påtalemyndigheten i politiet når det er behov for det, for eksempel om metodebruk, lovanvendelse, reaksjonsvalg og straffutmåling. Dette forutsetter tilgjengelighet. Embetsleder må videre sørge for at det foreligger interne rutiner som sikrer at slik veiledning holder høy kvalitet og blir ensartet.

I alle statsadvokatregioner skal det avholdes minst ett påtalemøte hvert år. Det anses som særlig viktig at politimestrene – som ledere av den lokale påtalemyndighet – er med på disse møtene.

Riksadvokaten understreker sammenhengen mellom en hensiktsmessig organisering i politidistriktene, gode rutiner for straffesaksbehandlingen og høy kvalitet. I St. prp. nr 1 (2003-2004)²⁹ forutsetter regjeringen at det blir etablert tverrfaglige team til å håndtere økonomisk kriminalitet i alle politidistriktene. I proposisjonen gis det også uttrykk for at alle politidistriktene skal utpeke en påtalejurist med særskilt ansvar for miljø saker.³⁰ Riksadvokaten forventer at disse tiltakene vil føre til en bedre behandling av slike saker lokalt og ber om at statsadvokatene følger dem opp på hensiktsmessig måte.

4. Kompetanseheving

Kompetanse er en del av personalansvaret som også for juristene i politiet hører under Politidirektoratet. Det er likevel en naturlig del av faglederansvaret at statsadvokatene fører et visst tilsyn med at tjenestemennene i den lokale påtalemyndighet har tilstrekkelig kompetanse og bidrar med kompetansehevende tiltak.

Grunnutdanningen for nye politijurister kom på plass i 2003, og riksadvokaten har merket seg de mange gode tilbakemeldinger på den regionale delen som statsadvokatene har ansvaret for. Utdanningen videreføres i 2004. I rundskriv nr. 2/2003 har riksadvokaten fastsatt at gjennomført opplæring er et vilkår for at jurister som er nyansatt i politiet, og som har tiltrådt etter 1. januar 2003, skal få tildelt utvidet påtalekompetanse.

Riksadvokaten anbefaler at de embeter som ser seg i stand til det, også tilbyr korttidshospitering for påtalejurister. Slik hospitering kan være et nyttig supplement til grunnopplæringen. I 2004 aktualiseres behovet som følge av utvidelsen av politijuristenes påtalekompetanse, jf. endringslov 27. november 2003 nr. 125 som trer i kraft 1. april 2004. Det er viktig å unngå at endringen medfører svekket kvalitet og ulikheter i påtalepraksis mellom politidistriktene. En hospitantperiode for nye jurister – for eksempel mot slutten av det første året i tjeneste – kan motvirke dette.

Som før vil også påtalemøtene være en viktig arena for kompetanseheving, herunder erfaringsutveksling.

V. UTADRETTET VIRKSOMHET

Også den utadrettede virksomhet skal bidra til å bekjempe kriminalitet. I dette perspektiv er det viktig

- ∞ å samarbeide med domstolene, fullbyrdingsmyndighetene og andre aktører i strafferettspleien for å sikre en effektiv straffesaksbehandling
- ∞ gjennom høringsuttalelser og utredningsarbeid å presentere fakta og argumenter som gjør at beslutningstakere velger løsninger som bedrer kriminalitetsbekjempelsen

²⁹ Proposisjonen side 96

³⁰ Proposisjonen side 93

- ∞ å gi allmennheten saklig og riktig informasjon om straffesaksbehandlingen og å opprettholde at allmennhetens tillit til påtalemyndigheten opprettholdes

Rutinemessige møter mellom aktørene kan her være et godt virkemiddel for å etablere et godt og effektivt samarbeid.

Utarbeidelse av høringsuttalelser krever mye tid, og statsadvokatene må derfor prioritere hva det gis uttalelse om. Likevel understrekes betydningen av at statsadvokatene er orientert om det reformarbeid som pågår innenfor påtalemyndighetens fagområde, og at etatens syn blir gjort kjent og argumentert for. Statsadvokatene har stor erfaring og kompetanse som det er viktig å dra nytte av. Av samme grunn anser riksadvokaten det helt avgjørende å kunne bruke statsadvokater i sine arbeidsgrupper.

VI. ØKOKRIM

Økokrim er både et statsadvokatembete og en sentral politienhet. Således gjelder både de mål og prioriteringer som er angitt i dette rundskrivet og i det tilsvarende rundskriv for politiet (rundskriv nr. 1/2004) så langt de passer. For Økokrims egen straffesaksbehandling gjelder dessuten de mål og prioriteringer som angis nedenfor.

Riksadvokaten har merket seg at Økokrim legger stor vekt på å videreutvikle rutiner og metoder for å opprettholde høy kvalitet på enhetens straffesaksbehandling. Dette er en kontinuerlig prosess.

Økokrim har høy oppklaringsprosent, og frifinnelsesandelen er lav i de saker som føres for retten. De gode resultater her må opprettholdes i 2004.

Økokrim skal behandle de ”særlig alvorlige overtredelser” på sitt saksfelt, jf. påtaleinstruksen § 35-4. Bortsett fra saker som avgjøres med foretaksstraff, må det legges opp til at en relativt stor del av Økokrims saksportefølge skal bestå av saker som – dersom etterforskningen gir grunnlag for positivt påtalevedtak – blir iretteført med påstand om ubetinget fengsel av en viss varighet. I tillegg må Økokrim behandle saker av prinsipiell betydning. Andelen saker som føres for retten må fortsatt følges med oppmerksomhet.

Det vil alltid være et press mot saksinntaket ved Økokrim, slik at det er en stor utfordring for embetslederen å sørge for at saksporteføljen til enhver tid består av ”de riktige” sakene. Det er problematisk for påtalemyndigheten dersom omfattende og prinsipielle saker, som gjelder alvorlig økonomisk kriminalitet, må henlegges på grunn av manglende kapasitet.

Riksadvokaten understreker her særlig betydningen av et planmessig og målrettet saksinntak og en god dialog mellom Økokrim og kontrolletatene.

Saksbehandlingstiden er en utfordring for Økokrim. Her er det et potensial for forbedring også i 2004. Samsvar mellom saksinntak og kapasitet er viktig, slik at det blir mulig å holde tilfredsstillende fremdrift i alle sakene. Riksadvokaten understreker betydningen av gode oppfølgingsrutiner.

I St. prp. nr. 1 (2003-2004)³¹ fremheves betydningen av finansiell etterforskning ved straffbare handlinger begått av personer i kriminelle nettverk, fordi slik etterforskning kan fremskaffe viktige bevis for primærforbrytelsene, avdekke hvitvasking av utbytte

³¹ Proposisjonen side 91-92 og 96

og gi grunnlag for inndragningskrav. Ved lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven), som trådte i kraft 1. januar 2004, utvides kretsen av foretak og personer som har plikt til å rapportere mistenkelige transaksjoner til Økokrim, og den nye loven viderefører ikke de særlige begrensninger som tidligere gjaldt for politiets og påtalemyndighetens adgang til å bruke opplysningene i hvitvaskingsmeldinger. De muligheter dette gir må utnyttes aktivt. Økokrim har som mottaker av meldingene en sentral funksjon her. Således må hvitvaskingsinformasjon både brukes som grunnlag for å iverksette etterforskning ved Økokrim, og enheten må bidra til at politidistriktene har tilstrekkelig kompetanse til å kunne anvende informasjonen fra slike meldinger effektivt i egne saker.

For øvrig vises til konkretiseringen av målene i styringsdialogen mellom Økokrim, riksadvokaten og Politidirektoratet.

Tor-Aksel Busch

Hans-Petter Jahre
ass. riksadvokat